

УДК (UDC) 327 (450)
DOI: 10.26693/ahpsxxi2023.05.055

INSTITUTIONAL EQUIPMENT AND TOOLS OF CULTURAL DIPLOMACY OF ITALY

Iryna Habro,

e-mail: irngabro@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8215-7615>

*Petro Mohyla Black Sea National University,
Ukraine, 54003, Mykolaiv, 68-Desantnykiv St., 10*

Anastasia Bykova,

e-mail: nastjabykova020@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9281-7859>

*Petro Mohyla Black Sea National University,
Ukraine, 54003, Mykolaiv, 68-Desantnykiv St., 10*

Abstract

The article reveals the institutional support and tools of Italian cultural diplomacy. The Italian Republic today actively uses cultural diplomacy to promote its culture, values and national interests. Cultural diplomacy in modern Italy is a highly effective political tool and plays the most important role in the country's image strategy. The main goals include the following: the spread of the Italian language, culture, style, lifestyle, strengthening the positive perception of the state by other actors of international relations.

Cultural institutes promote the image of Italy and its culture, both classical and modern. They organize various cultural events related to, for example, art, music, cinema, literature, fashion, design, they also run courses in Italian language and culture, promote science, etc.

The active policy of cultural institutes contributes to the formation of a positive image of Italy in the international arena, strengthening the country's position in international markets. The main goals of cultural diplomacy in modern Italy include the spread of the country's culture, the popularization of the Italian language, the way of life of Italians, and strengthening the positive perception of the state by other actors of international relations.

The listed areas are implemented and coordinated within the framework of the Ministry of Foreign Affairs of Italy and institutes and bodies established under it, such as the General Directorate for the Promotion of the «System-Country» Concept, the National Commission for the Spread of Italian Culture Abroad and Italian Cultural Institutes, as well as with the help of non-profit organizations (such as the Dante Alighieri Society). These institutes organize various cultural events dedicated to art, the Italian language, music, cinema, fashion, literature, design, promote science, culture and language in the world, strengthen intercultural dialogue, etc. The active activity of these institutes and organizations ensures the achievement of the main direct and indirect tasks of cultural diplomacy: the development of cooperation, cultural exchange and economic relations with other states.

Keywords: cultural diplomacy, the Italian Republic, institutional support, tools of cultural diplomacy

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ІТАЛІЇ

Ірина Габро,

e-mail: irngabro@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8215-7615>

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Україна, 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10

Анастасія Бикова,

e-mail: nastjabykova020@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9281-7859>

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
Україна, 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10

Анотація

У статті розкрито інституційне забезпечення та інструменти культурної дипломатії Італії. Італійська Республіка сьогодні активно застосовує культурну дипломатію для просування своєї культури, цінностей і національних інтересів. Культурна дипломатія сучасної Італії є високоефективним політичним інструментом і грає найважливішу роль іміджевої стратегії країни. До основних цілей можна віднести такі: поширення італійської мови, культури, стилю, способу життя, зміцнення позитивного сприйняття держави іншими акторами міжнародних відносин.

Інститути культури пропагують образ Італії та її культуру, як класичну і сучасну. Вони займаються організацією різних культурних заходів, пов'язаних, наприклад, з мистецтвом, музикою, кіно, літературою, модою, дизайном, також вони керують курсами з італійської мови та культури, сприяють просуванню науки тощо.

Активна політика інститутів культури сприяє формуванню позитивного іміджу Італії на міжнародній арені, посилюючи позиції країни на міжнародних ринках. До головних цілей культурної дипломатії сучасної Італії відносяться поширення культури країни, популяризація італійської мови, способу життя італійців, зміцнення позитивного сприйняття держави іншими акторами міжнародних відносин.

Перелічені напрямки реалізуються і координуються в рамках МЗС Італії та започаткованих при ньому інститутів та органів, таких як Генеральна дирекція з просування концепції «Система – Країна», Національна комісія з поширення італійської культури за кордоном та італійські інститути культури, а також за допомогою некомерційних організацій (наприклад, Товариство Данте Аліґ'єрі). Ці інститути займаються організацією різних культурних заходів, присвячених мистецтву, італійській мові, музиці, кіно, моді, літературі, дизайну, сприяють просуванню науки, культури та мови у світі, зміцненню міжкультурного діалогу тощо. Активна діяльність даних інститутів та організацій забезпечує досягнення основних прямих та опосередкованих завдань культурної дипломатії: розвитку співробітництва, культурного обміну та економічних зв'язків з іншими державами.

Ключові слова: культурна дипломатія, Італійська Республіка, інституційне забезпечення, інструменти культурної дипломатії

Постановка проблеми. Культурна дипломатія – це громадський інститут, за допомогою якого культурні цінності однієї країни передаються іншим державам у вигляді пропаганди. Взаємодія різних культур, не лише сприяє зміцненню та розвитку відносин між державами, але й грає значну роль у політичному,

культурному та економічному зближенні між ними. Італійська Республіка активно сприяє поширенню власної національної культури, що тим самим допомагає зростанню політичного впливу, популяризації національної мови, поширенню позитивного уявлення про державу та зміцнення її іміджу за кордоном, розвитку співпраці з іноземними державами, досягненню цілей зовнішньої політики та ін. Культурна дипломатія має велике значення для Італії та для зростання її впливу на міжнародній арені. Італія досить вдало реалізує інструменти культурної дипломатії. Саме тому тема дослідження є актуальною.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день ми маємо низку наукових робіт як серед вітчизняних, так і закордонних дослідників, які висвітлюють особливості, різновиди культурної дипломатії. Тому при здійсненні даного дослідження увага авторів була прикута саме до представлення наукового доробку щодо культурної дипломатії Італії.

Українська наукова школа представлена роботами С. Глібової (Hlibova, 2013; Hlibova, 2016), яка розкриває особливості культурної дипломатії Італії, приділяючи при цьому окрему увагу аналізу феномену формування «країно-системи» та пропагування бренду «зроблено в Італії».

На значну увагу заслуговують праці Е. Торкутті (Torcutti, 2005), який, розглядаючи італійську культурну дипломатію, розкриває питання фінансування Італійською Республікою проектів та програм у гуманітарно-культурній сфері. Також варто виокремити роботу М. Д'Алема (D'Alema, 2006), де автор подає значення культурної дипломатії для сучасної Італії, методи її здійснення, інститути, що займаються просуванням італійської мови та культури у всьому світі, співпрацю з іншими державами у культурній сфері та багато іншого. До даного виду робіт належать й напрацювання Л. Медічі (Medici, 2019; Medici, 2017; Medici, 2013; Medici, 2011).

Незважаючи на наявність низки наукових праць щодо висвітлення ключових аспектів даної тематики, при написанні даної роботи було виявлено, що термін «культурна дипломатія» недостатньо вивчений насамперед вітчизняними дослідниками. Крім того, не до кінця висвітлено інструменти реалізації культурної дипломатії Італії.

Метою дослідження є аналіз інституційного забезпечення та інструментів культурної дипломатії Італії.

Методи та прийоми дослідження. Методологічним підґрунтям дослідження стали принципи наукового пізнання – історизму, об'єктивності, системності, багатофакторності та детермінізму. Для досягнення поставленої мети авторами був використаний комплекс загальнонаукових (аналіз і синтез, збір, обробка та аналіз матеріалів з даної тематики, метод узагальнення) і спеціальних методів (історичний, метод порівняльного аналізу) дослідження. Так, метод історизму дозволив розкрити особливості інституційного забезпечення на різних етапах становлення культурної дипломатії Італії, а історичний підхід – пояснити причини застосування відповідних інструментів в конкретні періоди.

Виклад основного матеріалу. Культурна дипломатія сучасної Італії є високоефективним політичним інструментом і грає найважливішу роль іміджевої стратегії країни. До основних цілей можна віднести такі: поширення італійської мови, культури, стилю, способу життя, зміцнення позитивного сприйняття держави іншими акторами міжнародних відносин. Реалізацію та координацію дій за цими напрямками здійснюють інститути культури, Міністерство закордонних справ Італії, Генеральна дирекція з просування концепції «Система – Країна» (Sistema – Paese), Національна комісія з поширення італійської культури за кордоном, Національний інститут зовнішньої торгівлі Італії (ICE), Міністерство культурної спадщини, культурної діяльності та туризму Італії, різні некомерційні організації та інші.

Насамперед, необхідно відзначити активну роль Міністерства закордонних справ Італії у просуванні та поширенні італійської культури і мови за кордоном.

Наприклад, при міністерстві створено Генеральну дирекцію з просування концепції «Система – Країна», яка є органом, що займається просуванням компонентів даної концепції (до них належать культура, економіка, наука) за кордоном, включаючи координацію діяльності регіонів та інших територіальних автономій, які забезпечують підтримку їхніх інтересів (Direzione generale, N.d.). Ця дирекція має такі стратегічні цілі:

- 1) інтернаціоналізація італійських фірм;
- 2) розвиток співробітництва з країнами, що розвиваються, в галузі економіки та торгівлі;
- 3) просування італійської мови та культури за кордоном (Hlibova, 2016: 89).

Як зазначається на офіційному сайті МЗС Італії, поширення та просування культури відіграє фундаментальну роль у зовнішній політиці країни. Усі ініціативи з просування культури, які проводяться МЗС Італії, очолює вищезгадана Генеральна дирекція (Direzione generale, N.d.).

До компетенцій цього органу у сфері культури належать:

- 1) поширення італійської культури, мови та творчості за кордоном;
- 2) організація культурних заходів (наприклад, тиждень італійської мови у світі);
- 3) управління інститутами культури та мовними школами;
- 4) надання стипендій та грантів, молодіжні обміни;
- 5) поширення системи вищої освіти Італії;
- 6) забезпечення участі країни в роботі різних організацій у галузі культури та всіх тих, хто зацікавлений у розвитку відносин із Італією.

Інститути культури пропагують образ Італії та її культуру, як класичну і сучасну. Вони займаються організацією різних культурних заходів, пов'язаних, наприклад, з мистецтвом, музикою, кіно, літературою, модою, дизайном, також вони керують курсами з італійської мови та культури, бібліотеками, сприяють просуванню науки, діалогу між різними культурами на основі принципів демократії, забезпечують співпрацю між італійськими та іноземними діячами культури.

Однією з наймасштабніших і значущих подій, що організовуються інститутами культури, є тиждень італійської мови у світі, який проводиться щороку, починаючи з 2001 р. Цей захід не лише забезпечує розвиток та зміцнення співпраці Італії з іншими акторами міжнародної арени, але й виступає безпосередньо дієвим механізмом розвитку двосторонніх і багатосторонніх зв'язків у сфері культури та економіки.

Серед таких можна виокремити економічні відносини Італії з Китаєм, Індією та Японією, що ґрунтуються на можливості Італії запропонувати ефективну модель привабливості культури. У 2013 р. в Токіо з метою підтримки та зміцнення італійсько-японської економічної співпраці проводилася виставка під назвою «Леонардо, риси генія» (Giarrone – il «genio»), яка була організована за підтримки Інституту культури та посольства Італії. Ця подія продемонструвала ефективність політики Італії у Японії. У квітні 2018 р. у Токіо повторно була проведена ця виставка, де італійці представили 109 експонатів з колекції Бібліотеки Амброзіо Мілану.

Також не можна не відзначити діяльність некомерційних організацій, які займаються просуванням італійської мови та культури. Однією з найпопулярніших є Товариство Данте Аліґ'єрі (Società Dante Alighieri), який був створений ще у 1889 р. Згідно з указом від 18 липня 1893 р., головною метою даного товариства стало «поширення і захист національної мови та культури у світі, встановлення духовних зв'язків із співвітчизниками за кордоном, прищеплення іноземцям любові до Італії» (Hlibova, 2013: 164).

Сьогодні Товариство Данте Аліґ'єрі налічує 500 представництв, з яких 400 перебувають за кордоном. Товариство займається проведенням різноманітних культурних заходів (виставки, концерти, кінофестивалі, літературні читання, покази

мод тощо), організацією курсів італійської мови та видачею сертифікатів, тим самим популяризуючи роль та значення Італії на міжнародній арені. Акцентуючи увагу на надійності, відповідальності та потенціальності цієї країни.

Найбільш важливим кроком у розвитку інтересу іноземців до вивчення італійської мови стало проведення міжнародного іспиту PLIDA (Progetto Lingua Italiana Dante Alighieri) схваленого професійними та академічними колами Італії. Міжнародний іспит PLIDA та розроблений Університетом Сієни іспит CILS є найбільш важливими та поширеними методами оцінювання знань італійської мови як іноземної.

Необхідно зазначити, що бюджет Міністерства культурної спадщини, який координує культурну дипломатію країни, а саме культурну діяльність та туризм Італії, зріс у 2018 р. до 2,4 млрд. євро. (Report delle attività 2014-2018, 2018). На даний момент відзначається зростання ресурсів цього міністерства, а також наявність нових великих культурних проектів.

Зміцнення престижного образу держави здійснюється шляхом поширення особливостей традицій Італії, її літератури, культури, мови тощо; крім того, велике значення приділяється приналежності до світової культурної спадщини (Report delle attività, 2014-2018).

Таким чином, здійснення та досягнення цілей культурної дипломатії Італії характеризується взаємодією як державних, так і недержавних акторів. Активна діяльність інститутів культури, різних органів, заснованих при Міністерстві закордонних справ Італії, та некомерційних організацій сприяє досягненню головних цілей культурної дипломатії країни, а саме: формуванню престижного іміджу Італії за кордоном та розвитку інтересу до її культури, поширенню національної культури та мови, посилення політичних та економічних позицій держави. Завдяки ефективному функціонуванню даних інститутів та організацій, Італія розвиває двосторонню та багатосторонню співпрацю в галузі культури з різними країнами і водночас сприяє формуванню економічних зв'язків.

Діяльність інститутів культури Італії визначається законом «Про реформування італійських Інститутів культури з метою поширення культури та італійської мови закордоном» (№ 401 від 22 грудня 1990 р.). В цьому законі зазначається, що з метою налагодження взаєморозуміння та співпраці між країнами держава забезпечує поширення культури та італійської мови за кордоном. На Міністерство закордонних справ покладені функції формування та визначення головних завдань зовнішньополітичної культурної діяльності (Riforma Degli Istituti Italiani Di Cultura, 1990).

МЗС Італії визначає основні угоди про обмін та співпрацю в культурній сфері між різними країнами, забезпечуючи виконання 2 статті закону, сприяє координації діяльності між державними установами, громадськими організаціями, культурними та науковими центрами, а також контролює діяльність приватних організацій та фондів.

Окрім того, Міністерство закордонних справ відповідає за організацію закордонних виставок, конференцій та впровадження проектів з метою просування культури. Кожного року, разом із інститутами культури у різних країнах відбувається понад 500 заходів такого характеру. Однією з таких була виставка «Від серця до серця», проведена за підтримки МЗС Італії в Аддис Абебі (Ефіопія) у квітні-травні 2018 р. з метою поширення ідеї діалогу між культурами країн. Виставка відбулася у приміщенні Інституту культури Італії та Ефіопії, де були представлені роботи п'яти митців з Італії та шести з Ефіопії. Об'єднавши свої зусилля в сфері живопису, дизайну, фотографії та інсталяції, митці продемонстрували на скільки взаємопов'язаним є сучасний глобалізаційний світ (Trofumenko, 2020: 152).

Закон «Про реформування італійських Інститутів культури з метою поширення культури та італійської мови закордоном» передбачає щорічний звіт міністерства перед парламентом з приводу виконання його положень. Задля більш

ефективної політики з поширення культури при міністерстві створено Національну комісію з поширення італійської культури закордоном, що обирається строком на три роки і збирається на засідання не менше ніж три рази на рік (Нлібова, 2013: 164).

Комісія визначає загальні цілі поширення італійської культури та мови, а також напрями двостороннього та багатостороннього співробітництва, координує діяльність урядових і неурядових установ та громадських організацій, а також бере участь в призначенні та затвердженні директорів інститутів культури за кордоном.

У даному контексті варто зазначити, що комісія тісно співпрацює з самими інститутами культури з метою організації різних заходів з просування та поширення культури.

До функцій, які виконують інститути належать: встановлення контактів з установами, організаціями та особистостями культурного і наукового світу приймаючої країни, сприяння впровадженню пропозицій і проєктів з поширення італійської культури і співробітництва в культурній та науковій сфері; надання документації та інформації з приводу культурної діяльності інститутів; сприяння ініціативам, культурних заходів та виставок; підтримання культурного розвитку італійської громади за кордоном; забезпечення та допомога італійським ученим і студентам у своїх дослідженнях і навчанні за кордоном; сприяння і заохочення ініціативи з поширення італійської мови.

З виділених коштів на міністерський бюджет Міністр щороку визначає кошти на кожний інститут. Інститути створюються в столицях і великих містах країни, з якими Італія має дипломатичні відносини. Вони створюються або скасовуються наказом міністра, в межах фінансових коштів, передбачених у відповідному розділі бюджету Міністерства (La Legge).

З метою реалізації своєї діяльності в галузі вивчення, дослідження та розвитку культури, в тому числі викладання італійської мови, інститути можуть створювати, за згодою міністра МЗС і міністра фінансів у співпраці з дипломатичним органом, відповідальним за даний регіон, філії. Керівники секцій призначаються директорами самих інститутів, а фінансування і контроль та управління активами покладене на директорів центральних інститутів.

При кожному інституті створено фонд, основним завданням якого є здійснення платежів та видатків, необхідних для функціонування інституту. Початкова сума фонду, яка визначається міністром спільно з міністром фінансів, формується відповідно до оцінки потреб зацікавлених установ, на основі показників, представлених у попередні роки. При чому у міністерському бюджеті розходи виділені в окрему статтю «Фонд для витрат, необхідних для функціонування та діяльності інститутів культури» (La Legge).

Необхідно зазначити, що законом передбачається проведення політики з міжкультурного співробітництва та поширення італійської культури як закордоном, так і в самій Італії. Тривалість перебування персоналу в інститутах за кордоном з одного боку не може тривати більше восьми років поспіль, з іншого не може складати менше трьох років. Директор не може займати посаду в одній країні перебування більше шести років поспіль.

З метою реалізації політики поширення італійської мови було запроваджено ініціативи з надання допомоги навчальним закладам і зарубіжним університетам для створення та викладання італійської мови, а також присудження стипендій для тих, хто має здобутки із вивчення мови та італійської культури; надання грантів організаціям і об'єднанням для створення навчальних курсів, перепідготовки та підвищення кваліфікації для викладачів італійської мови, що працюють в університетах і зарубіжних школах або в італійських освітніх і культурних установах за кордоном; надання премій та грантів для популяризації італійської книги, шляхом перекладу літературних і наукових робіт, а також для виробництва, дубляжу і субтитрів короткометражних фільмів, художніх фільмів і телесеріалів для засобів масової комунікації.

Головним завданням перед дипломатичними установами постає завдання виділити найбільш дієві інструменти діяльності Інститутів культури з просування діалогу між культурами, визначити співвідношення між просто пропагуванням культури (що проявляється в організації виставок та схожих подій) та довготривалими ініціативами (мовними курсами, культурними та освітніми обмінами тощо).

Варто зазначити, що саме культура, мова та наука є першоосновами реалізації культурної дипломатії Італії. Мова є каналом передачі інформації та просування культури, в якому закодований культурний код нації. У свою чергу співпраця в науковій сфері безпосередньо пов'язана з рівнем розвитку культурних відносин між країнами, рівень наявності яких гарантує більш плідотворну і наукову співпрацю.

Окрім того, до ефективних інструментів належать різноманітні виставки, які регулярно проводяться як на території держави, так і за кордоном, привертаючи підвищену увагу з боку іноземців. А також різноманітні культурні заходи: фестивалі італійського кіно та кухні, літературні вечори, заходи, присвячені історії Італії та інші. Наприклад, одним з найбільш популярних та значущих заходів є Тиждень італійської мови у світі, який проводиться щорічно у багатьох країнах світу.

На сучасному етапі більшість подій, що влаштовуються італійським МЗС закордоном позитивно впливають як на імідж країни, так і на рівень розвитку економічних відносин, презентуючи не лише традиційні для Італії сторони культури, але й звертаючи увагу на сучасне мистецтво.

Головним чином політика країни з просування культури реалізується у трьох напрямках:

- 1) «східна політика» як відповідь на розширення ЄС;
- 2) налагодження міжкультурного діалогу з країнами Середземномор'я;
- 3) посилення зв'язків з латиноамериканськими країнами.

Географічне розташування Інститутів культури Італії та кількість подій, які влаштовує країна відображають зацікавленість країни в тому чи іншому регіоні. Будучи однією із засновниць ЄС, Італія пропагує європейські цінності та намагається бути мостом між новими країнами-членами ЄС та старою Європою.

На жаль, не зважаючи на те, що налагодження діалогу з країнами Середземномор'я та Близьким Сходом є одним з головних пріоритетів зовнішньої культурної політики країни, в цьому регіоні відчувається брак інструментів культурної діяльності. Так в порівнянні з Америкою та Європою, де кількість Інститутів культури складає від 20 до 40 відповідно, в цьому регіоні представлено лише 9 установ.

На початку XXI ст. спостерігається активізація східно-китайського напрямку. В липні 2013 р. за ініціативи основних університетів Італії, що спеціалізуються на дослідженні країн Сходу Фоскарі у Венеції, «Орієнтале» в Неаполі та «Універсіта дел'ї студії» в Римі, за сприяння посольства Італії у Пекіні, Торгової палати Китаю, Фундації Італія – Китай та університету Конфуція у Венеції було започатковано освітню програму в рамках підготовки магістрів з управління, що спеціалізувалися б на керівництві підприємств та ведення бізнесу в Китаї. В рамках цієї трирічної програми передбачено вивчення бізнес реалій Китаю на основі п'яти великих курсів: правова база, економіка, управління, суспільний устрій та мова Китаю. Ця ініціатива запроваджена спеціально з метою більш тісної співпраці та ознайомлення з реаліями бізнесу обох країн. І передбачає взаємне стажування. Що тим самим позитивно відображається на економічних та дипломатичних відносинах між країнами (Cina – Università, 2013).

В світлі відповіді на виклики глобалізації та розбіжності культур між європейським та ісламським світом, було б надзвичайно ефективно посилити розвиток культурних відносин в регіоні Середземномор'я та Близького Сходу, зробивши акцент на влаштуванні спільних заходів із ознайомлення з культурою регіонів.

Висновки. Активна політика інститутів культури сприяє формуванню позитивного іміджу Італії на міжнародній арені, посилюючи позиції країни на міжнародних ринках. До головних цілей культурної дипломатії сучасної Італії належать поширення культури країни, популяризація італійської мови, способу життя італійців, зміцнення позитивного сприйняття держави іншими акторами міжнародної арени.

Перелічені напрямки реалізуються і координуються в рамках МЗС Італії та започаткованих при ньому інститутів та органів, таких як Генеральна дирекція з просування концепції «Система – Країна», Національна комісія з поширення італійської культури за кордоном та італійські інститути культури, а також за допомогою некомерційних організацій (Товариство Данте Аліґ'єрі). Ці інститути займаються організацією різних культурних заходів, присвячених мистецтву, італійській мові, музиці, кіно, моді, літературі, дизайну, сприяють просуванню науки, культури та мови у світі, зміцненню міжкультурного діалогу тощо. Активна діяльність даних інститутів та організацій забезпечує досягнення основних прямих та опосередкованих завдань культурної дипломатії: розвитку співробітництва, культурного обміну та економічних зв'язків з іншими державами.

REFERENCES

- Cina – Università, al via iscrizioni per Master in global management (2013, Luglio 22). *Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale*. Retrieved from <https://cutt.ly/a9cBZu6> [in Italian].
- D'Alema, M. (2006). La politica estera dell' Italia. *Affari Esten*. Roma [in Italian].
- Direzione generale per la promozione del sistema Paese (N.d.). *Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale*. Retrieved from <https://cutt.ly/H9cB2o7> [in Italian].
- Giappone – Il «genio» di Leonardo in mostra a Tokyo (2013, Aprile 26). *Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale*. Retrieved from <https://cutt.ly/F9cNq2Y> [in Italian].
- Hlibova, S.O. (2013). Diialnist kulturnykh tsestriv yak skladova kulturnoi polityky Italii. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 117 (2), 163-165 [in Ukrainian].
- Hlibova, S.O. (2016). Kulturna dyplomatiya Italii. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukraïny*, 23, Vol. 2, 88-95 [in Ukrainian].
- Medici, L. (2019). Italy's Cultural Diplomacy: From Propaganda to Cultural Cooperation. *Świat Idei i Polityki*, 18, 26-46 [in Italian].
- Medici, L. (2017). L'Unesco fra guerra fredda e globalizzazione. In Mugnaini, M. (Ed.). *70 anni di storia dell'Onu. 60 anni di Italia all'Onu*. Milano: FrancoAngeli [in Italian].
- Medici, L. (2013). L'Italia nell'Unesco fra guerra fredda e decolonizzazione. In Tosi L. (Ed.). *In dialogo. La diplomazia multilaterale italiana negli anni della guerra fredda*. Padova: Cedam [in Italian].
- Medici, L. (2011). *Aldo Moro e la cooperazione culturale nel Mediterraneo. Aldo Moro nell'Italia contemporanea*. Firenze: Le Lettere [in Italian].
- Report delle attività 2014-2018 (2018). Cultura e turismo. Retrieved from <https://cutt.ly/39cNb3D> [in Italian].
- Riforma Degli Istituti Italiani Di Cultura E Interventi Per La Promozione Della Cultura e Della Lingua Italiane All'Estero. 1990. No. 401 (1990). *Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale*. Retrieved from <https://cutt.ly/t9cNTEc> [in Italian].
- Trofymenko, M.V. (2020) Publichna dyplomatiia Italiiskoi Respubliki. *Visnyk Mariupolskogo derzhavnogo universytetu. Seria: Istoriia. Politologiia*, 27, 150-162 [in Ukrainian].
- Torcutti, E. (2005) *La diplomazia culturale e la politica culturale: La tesi*. Milano [in Italian].